

Lunds Universitet
Sociologiska Institutionen

“Vet du ens vad offsideregeln är?”

Kvinnors avvikarkarriär och delade upplevelser i fotbollssupporterkulturen

LUNDS
UNIVERSITET

Elin Berggren
Kandidatuppsats [SOCK10] 15 högskolepoäng
Vårterminen 2023
Handledare: Magnus Ring

ABSTRAKT

Elin Berggren

“Vet du ens vad offsideregeln är?": *Kvinnors avvikarkarriär och delade upplevelser i fotbollssupporterkulturen*

Kandidatuppsats: [SOCK10], 15 hp

Handledare: Handledarens Namn

Sociologiska Institutionen, vårterminen 2023

Kvinnor är en relativt outforskad grupp inom sportsociologin och forskning om fotbollssupporterskap. Denna studie ämnar att fylla de kunskapsluckor som idag finns genom att undersöka kvinnors upplevelser av supporter-kulturen. I fortsättning av en tidigare skriven uppsats nyttjas en teoretisk modell om kvinnors avvikarkarriär i supporter-kulturen för att vidare förstå kvinnans väg in i supporterskapet. Materialinsamlingen är en metodkombination bestående av två observationstillfällen och sex semistrukturerade intervjuer. Tillsammans utgör de två insamlingarna det empiriska materialet, däremot används fältanteckningarna från observationerna främst i kunskapsfrämjande syfte i kontrast till intervju-transkriberingarna som används i högre grad som empiri. Empirin tyder på att kvinnorna delar upplevelser från fotbollssupporterkulturen. De har blivit mötta av förvåning i ljuset av dess supporterskap, de har fått kritik och nedsättande kommentarer och de upplever även att kvinnor bidrar till en vänligare atmosfär i supporter-kulturen. Därutöver prövas och omarbetas teorin om den kvinnliga avvikarkarriären. Respondenterna har samtliga (1) getts tillträde genom en manlig närvaro, (2) urskilt accepterade beteenden och förväntningar på supportrar, samt (3) distanserat sig från femininiteter för att legitimera sin status. Kvinnorna har delvis tagit avstånd genom att särskilja sig från andra kvinnor, dels genom att efterleva de hegemoniskt maskulina beteendekoderna som gäller inom kulturen. Slutsatsen är således att kvinnor distanserar sig från femininiteter genom maskulin genusutövning, som tar sin form i en avvikarkarriär, vilket ger dem legitimitet i supporter-kulturen.

Nyckelord: sportsociologi, fotbollssupporterkultur, femininiteter, hegemonisk maskulinitet, genusutövning, avvikarkarriär

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
1. Inledning	3
1.1 Syfte	3
1.2 Frågeställningar	3
2. Bakgrund	4
2.1 ‘Avvikarkarriären för kvinnor i supporter-kulturen’, en tidigare studie	4
2.2 Tidigare forskning	4
3. Material och metod	6
3.1 Empirisk materialinsamling	6
3.1.1 Intervjuer	7
3.1.2 Observationer	8
3.3 Kodning och analys	9
3.4 Avgränsningar och begränsningar	10
4. Teori	11
4.1 Kvinnors avvikarkarriär i fotbollssupporterkulturen	12
4.2 Kön, könskategori, genus och identitetsuppvisning	13
4.3 Hegemonisk maskulinitet	14
4.4 Femininiteter	16
5. Resultat och analys	19
5.1 Kvinnors delade erfarenheter från fotbollssupporterkulturen	19
5.1.1 Förvåning kring supporterskap	19
5.1.2 Nedsättande kommentarer/kritik	20
5.1.3 Kvinnor skapar en annan stämning	21
5.2 Hur ser kvinnornas avvikarkarriärer i fotbollssupporterkulturen ut?	22
5.2.1 Tillträde till fältet genom en manlig närvaro	22
Variationer	24
5.2.2 Urskiljning av accepterade beteenden och förväntningar	25
5.2.3 Särskiljning från andra kvinnor för att legitimera sin status	28
Variationer	28
5.3 Omarbetning av den teoretiska modellen	29
5.3.1 Distansering från femininiteter för att legitimera sin supporterstatus	30
6. Diskussion	32
7. Slutsats	34
Referenser	35
Bilagor	38

1. Inledning

Sportsociologin har länge förbiset kvinnor inom sport, detta oavsett om de är utövare eller konsumenter, och fotbollen i sin helhet har beskrivits som “en sport skapad av män för män” (Pfister, 2015). Bristande studier har resulterat i en kunskapslucka i fältet. Huruvida denna lucka är en effekt av ett ointresse för kvinnliga erfarenheter eller okunskap kring kvinnans blotta existens i den maskulina miljön kan diskuteras. Studier visar att fotbollssupporterkulturen är en manlig miljö, eller ett ‘manligt reservat’ som Elias och Dunning (1986) uttryckte det. Kulturen präglas inte enbart av en majoritet manliga följare, utan även hegemonisk maskulinitet och manligt kodade beteenden (Alsvare et.al., 2017). Detta till trots finns kvinnor på läktaren och kvinnor har ett intresse för fotboll, liksom männen, och femininiteter kan också ha ett visst spelrum inom kulturen. Således är intresset att inkludera kvinnorna i forskningsvärlden, samt att analysera fenomenet utifrån en bredare grund av genus-studier och -forskning. Jag har tidigare bedrivit småskalig forskning om kvinnor inom fotbollssupporterkulturen och nu, genom ytterligare etnografisk insamling, skall fenomenet undersökas på nytt. Ett urval av kvinnliga fotbollssupportrar har intervjuats och deras upplevelser presenteras och analyseras. Erfarenheterna jämförs med varandra och testas mot den teori som tidigare framställts om kvinnors avvikarkarriär i fotbollssupporterkulturen. Denna studie ämnar därav fylla kunskapsluckan, samt nyansera den forskning som än så länge producerats i fältet, genom att bedriva en studie som fokuserar på de kvinnliga upplevelserna i fotbollssupporterkulturen.

1.1 Syfte

Studien syftar till att undersöka hur kvinnor upplever, samt agerar i, det mansdominerade sociala fältet fotbollssupporterkulturen. Fokus ligger på att fylla kunskapsluckor inom sportsociologin genom att inkludera studier om kvinnor. Samtidigt har uppsatsen en intention att vidareutveckla den teoretiska modellen för kvinnans avvikarkarriär. Genom en större etnografisk insamling ämnas validiteten och relevansen av den tidigare studien stärkas.

1.2 Frågeställningar

- Vilka upplevelser av fotbollssupporterkulturen delar kvinnor?
- Hur ser kvinnornas avvikarkarriärer i fotbollssupporterkulturen ut?

2. Bakgrund

2.1 ‘Avvikarkarriären för kvinnor i supporterkulturen’, en tidigare studie

Bakgrunden till denna studie är en tidigare skriven uppsats på en lägre akademisk nivå. Som en del av min kandidatexamen skrev jag hösten 2021 en studie på samma ämne; kvinnors upplevelser inom fotbollssupporterkulturen. I den småskaliga forskningen undersökte jag kvinnors gemensamma upplevelser från fotbollssupporterkulturen med en induktiv ansats. Studien baserades på semistrukturerade intervjuer och slutsatsen blev en teoretisk modell för kvinnors supporterresa inom fotbollssupporterkulturen, en så kallad avvikarkarriär. Denna teori redovisas i avsnitt 4.1, däremot skall detta avsnitt diskutera de brister den första forskningen hade, och i sin tur motivet att en fortsättningsstudie genomförs.

På grund av uppsatsens omfattning och tidsram skedde inte en större materialinsamling än fem intervjuer, vilket är en orsak till denna fortsättningsstudie. Ytterligare en aspekt som inte redogjordes för i den föregående uppsatsen är variationer. Ett fokus i denna uppsats är därför att nyansera den tidigare modellen genom att studera huruvida det finns variationer i empirin som kan resultera i en förändring av den teoretiska modellen. Därför finns en möjlighet att stärka validiteten i den teoretiska modell som skapades, genom en större insamling där även hänsyn till variationer tas i beaktning. Utöver variationer önskas även teorin prövas mot nya forskningsobjekt, för att upptäcka eventuella förändringsbehov.

2.2 Tidigare forskning

Som tidigare poängterat finns ett begränsat antal forskningsstudier inom sportsociologin som fokuserar på kvinnor, särskilt vad gäller forskning om supporterskap. Dock har ett uppsving skett under det senaste decenniet och numera finns somliga forskningsbidrag som skildrar kvinnligt supporterskap från diverse perspektiv. En pionjär inom idrottssociologi och kvinnoforskning är Ann Hall (1988), som i artikeln *The Discourse of Gender and Sport, From Femininity to Feminism* diskuterade hur femininiteter inom sport uppkommit och vuxit fram. I artikeln framhåller Hall (1988) hur genus i förhållande till sport historiskt varit präglad av manlighet. Kvinnor och femininiteter som konsekvens blir det avvikande i diskursen om sport och genus. “[T]he conflict between gender and culture exists only in the realm of femininity because masculinity is culture” (Hall 1988, s. 333). Fortsättningsvis visade hon upp ett nytt synsätt som frångår den traditionella synen på kön och genus. Istället för att

diskutera femininitet och maskulinitet i singular lyfte hon idén om multipla femininiteter och maskuliniteter (vilket kommer diskuteras vidare i avsnitt 4.2 och 4.3). Halls (1988) tankar var tidiga i sitt slag och banade vägar för framtida genuskritiska studier, som exempelvis Rinella Ceres (2002) forskning om hur mediala diskurser skapar föreställningar om 'äkta supportrar'.

Cere (2002) pekar på att medierapportering om fotbollssupporterskap ofta sker i relation till våldsamheter och upplopp. Anledningar till varför lyfts inte, dock har medieforskning i stort belyst medias tendens att fokusera på våld eftersom det genererar mest uppmärksamhet och i sin tur produktförsäljning (t.ex. Åkerström, 2008). Däremot förklarar Cere att akademien följer samma trend, där de bedriver forskning kring fenomen som huliganism eller supportervåld i större utsträckning än andra ämnen. Kvinnor har inte en aktiv roll i våldsbruk inom supporter-kulturen, därav syns de varken i media eller inom publicerad forskning. Att kvinnor inte är en del av våld inom supporter-kulturen rapporterar flertalet studier om (Pitti, 2018; Pfister et.al., 2013; Radmann & Hedenborg, 2018). Etnografiska studier gjorda i Italien, Danmark och Sverige visar jämförelsebara resultat då kvinnor intervjuats och observerats.

“Information from the Danish hooligan register confirms that football violence is gendered. There is not a single woman among the 66 individuals who are banned from stadiums; and of the 502 potential troublemakers, only three are women”
(Pfister et.al. 2013, s. 857)

I supportergrupper finns flera uppgifter av olika karaktär som utförs av medlemmarna. De få kvinnor som är en del av gruppen får ofta måla plakat, sy flaggor och arbeta med försäljning för gruppens räkning. Det är männen som i huvudsak arbetar med koreografier, ramsor och arbetet på läktaren och det är endast männen som tillåts vara involverade i slagsmål och sammandrabbningar på läktaren (Pitti, 2018; Pfister et.al., 2013; Radmann & Hedenborg, 2018). Således är våldsbruk ett ovanligt inslag inom kvinnors supporterskap och det kommer därför inte att diskuteras vidare i uppsatsen.

Gertrud Pfister (2015) beskriver hur män vanligen ockuperar inflytelserika positioner inom fotbollsvärlden, att det är maskulinitetsnormer som ryms inom supportervärlden och att fotbollen är en arena för män att utöva hegemonisk maskulinitet; “Football was ‘invented’ by men for men at the beginning of the 19th century and since then the football ground has been

a space where ‘the serious games of competition are played among men’” (Pfister 2015, s. 564). Ilaria Pitti (2018) bekräftar att fotbollsupporterkulturen är mansstyrd i hennes observation av italienska ultrasgrupperingar. Till följd av detta är kvinnorna tvungna att bevisa sitt engagemang till sporten i större utsträckning än män för att befästa sin status som supporter. Pitti (2018) observerar att kvinnorna efterlever maskulint kodade beteenden och förminskar beteenden som normativt anses ‘feminina’. Kvinnorna tar även avstånd från andra kvinnor inom supportervärlden som inte efterlever den maskulina identiteten genom, exempelvis, utseende eller beteende. De gör detta för att ge sin supporterstatus legitimitet.

Dessa mönster återfinns även i svensk kontext, vilket Aage Radmann och Susanna Hedenborg (2018) beskriver i deras studie av kvinnor inom den svenska supporterkulturen. De beskriver hur kvinnors tillträde till supporterkulturen begränsas på grund av deras kön och att de därför utvecklar strategier för att ges tillträde. Dessa strategier överensstämmer med Pittis (2018) observation av de italienska kvinnorna i ultrasgrupper; att bära liknande kläder, utöva manligt kodade beteenden och särskilja sig från andra kvinnor. Studierna från Italien, Danmark och Sverige kommer från tre olika länder med nationella skillnader. Trots det är observationerna lika. Samtliga supporterkulturer som observerats är präglade av en ‘machokultur’ och kvinnorna i dem anpassar sig genom olika strategier.

3. Material och metod

I följande avsnitt presenteras arbetets empiriska material, dess metod och även motiveringar bakom sagda metodval.

3.1 Empirisk materialinsamling

Studien består av en etnografisk insamling där sex intervjuer och två observationer gjorts. Först tänkte endast intervjuerna nyttjas som metod, sedan breddades materialinsamlingen på basis av att det kunde generera mer kunskap om kvinnor inom supporterkulturen. Genom intervjuer redogörs för kvinnornas upplevelser, men genom observationer nås även utomstående perspektiv på fenomenet som inte är knutet till individens subjektiva bild. Resultatet blir en metodkombination med intervjuer och observationer. Metodkombination är fördelaktigt då det genererar en mer heltäckande och träffsäker skildring av fenomen

(Denscombe 2018, s. 212-214). I detta fall är metodkombination fördelaktigt då den nyanserar kvinnors beteende och upplevelser av fotbollssupporterkulturen.

3.1.1 Intervjuer

Intervjuer gjordes med sex kvinnor över videolänk. Samtliga kvinnor som intervjuades är Malmö FF supportrar. Genom en intresseanmälan kontaktades fyra kvinnor som anmälde intresse för intervju. Anmälningsskylten delades genom tryckt information i en supporterlokal, samt genom publicering av den digitala versionen i ett socialt forum för supporterföreningen 'Malmösysstrar'. Urvalet kan likställas med ett bekvämlighetsurval (Denscombe 2018, s. 77-78). De andra två respondenterna kontaktades genom ett snöbollsurval där en av kvinnorna som tidigare intervjuats agerade portvakt (ibid., s. 76-77).

Intervjuerna tog ungefär en halvtimme och gjordes via videochatt där endast ljudupptagningen sparades ner för transkribering. Att hålla intervjuer digitalt kan anses vara en nackdel då teknisk utrustning kan utgöra ett störande moment för både respondenter och intervjuare, samt att det kan försvåra kontakten mellan de två individerna (Dalén 2015, s. 37). Däremot finns fördelaktiga element som väger tungt. Det digitala formatet möjliggör en större tillgänglighet för respondenterna och en tidseffektiv process för båda parter då det inte behövs någon restid. På grund av det digitala mötesrummet ser intervjuaren respondentens mimik och rörelser, vilket underlättar samtalet och möjliggör att bygga en kontakt. Samtalen följde en öppen intervjumetod där tre teman ledde konversationen med de ämnen som diskuterades. En öppen intervju liknar ett samtal utan en förutbestämd frågestruktur, däremot fick respondenten innan intervjun ta del av en intervjuguide där exempel på frågor utifrån de tre teman fanns angivna (bilaga 1).

Fördelen med denna metod är att intervjuaren obehindrat kan ställa frågor utifrån vart samtalet leder tonen på samtalet. Samtidigt finns vissa riktlinjer och de kan nyttjas vid behov (Dalén 2015, s. 36). En pilotintervju hölls innan intervjuernas start för att testa de tre teman och de förslag på frågor som anges i intervjuguiden. Vid kvalitativ intervjuforskning finns en risk för stigmatisering av de intervjuade grupperna, samt även en metodologisk problematik i närheten till forskningsobjekt. Respondenterna fick ta del av en intervjuguide innan intervjutillfälle där de tre teman vi talade om stod angivna. En viktig del i intervjuprocessen är att informera respondenten om dennes rättigheter; att denne skall delges syftet med forskningen, att kunna avbryta sitt deltagande när som helst under processen, samt att denne

har rätt att neka svara på frågor. All information om respondentens rättigheter finns bifogat i intervjuguiden och de återgavs även muntligt i början av intervjun.

3.1.2 Observationer

Observationer gjordes under två tillfällen i april 2023. Vid dessa tillfällen observerades supportrar till hemmaklubben Malmö FF (MFF) i Malmö innan fotbollsmatch. Herrlaget för MFF, som spelar i allsvenskan, observerades. Under två timmar innan matchstart observerades tre platser i Malmö; Ölkaféet, Centralstationen och gatorna kring Möllevångstorget. Observationsplatserna valdes ut efter information från engagerade supportrar inom Malmö FF, samt vart folkmassor naturligt befann sig. Metoden är en deltagande observation där ett observationsschema används som hjälpmedel (Denscombe 2018, s. 293-295). Observationerna nyttjas i denna studie främst som en metod för att generera kunskap om forskningsobjektet fotbollssupporterkulturen. Studien är i huvudsak en intervjustudie, men observationerna används som stöd och kunskapsgrund för en vidare förståelse för det studerade fenomenet.

Det finns flertalet fördelar med deltagande observationer, bland annat att metoden skapar insiktsfullt material och att forskaren ständigt tvingas vidareutveckla sin forskning utifrån det denne ser. Intrycken forskaren får under fältarbete blir bestående för hela arbetet då denne genererar en större förståelse för fenomenet och följaktligen förändrar sin utgångspunkt för tolkning (Fangen 2017, s. 32). Ett metodologiskt problem som målas upp som observationens största fadäs är problemet kring infiltration och påverkan på fältet. Att forskaren, då denne deltar i fenomenet den studerar, förändrar miljön och deltagarnas agerande i det genom dess närvaro (ibid, s. 218-220). Däremot har denna observation bedrivits på avstånd där jag som forskare inte tillkännagav min roll på platsen och därför bör min påverkan inte vara allt för stor, om någon. Dock skapar detta ett etiskt dilemma. De supportrar som observerats har, på grund av min anonymitet, inte kunnat ge samtycke att bli observerade. Å ena sidan är detta problematiskt på grund av att forskningen kan sägas göra intrång i det privata livet och att anonymitet inte säkerställs (Denscombe 2018, s. 141). Å andra sidan är identifiering och stigmatisering mot enskilda individer inte en risk då forskningen bedrivs korrekt. I denna studie studeras gruppens dynamik i syftet att skapa förståelse för fenomenet och observationsmaterialet delges i liten utsträckning i uppsatsens analytiska delar. Därmed är observationsstudien främst ett verktyg för att skapa en förståelse till dess fält.

3.3 Kodning och analys

Både intervju- och observationsmaterialet analyserades med en kombinerad analysmetod med grundad teori och diskursanalys. Grundad teori nyttjades då riktningen på analysen var induktiv, med andra ord då materialet skulle leda forskningsvägen (Denscombe 2018, s. 394). När kvinnornas gemensamma upplevelser studerades önskades materialet få utgöra vilka ämnen som skulle lyftas. Därav passade grundad teori till denna induktiva kodnings- och analysprocess då metoden låter det empiriska materialet leda forskningsvägen framåt. Därmed analyserades materialet genom grundad analys då kvinnors gemensamma upplevelser studerades, vilket senare presenteras i resultatdel 5.1. Diskursanalysen används då forskningsansatsen är deduktiv, det vill säga då materialet prövades mot en befintlig teoribildning (ibid, s. 398). När teorin om avvikarkarriären för kvinnor prövades mot materialet fanns behovet att dekonstruera det respondenterna sagt och tolka diskursen, vilket innefattar både vad som är uttalat och vad som är frånvarande i dialogen. Därför analyserades materialet genom en diskursanalys då kvinnornas uttalanden testades mot teorin om avvikarkarriären, vilket presenteras i resultatdel 5.2. Således nyttjades två olika analysmetoder för att möta forskningens olika behov. Kombineringen var smidig eftersom tillvägagångssätten liknar varandra till stor del, vilket nu redogörs för.

Både grundad teori och diskursanalys kräver mycket granskning, samt ett successivt arbete där materialet kodas och kategoriseras. Kvalitativ data i textformat är som bäst för båda analysmetoderna (ibid, s. 390, 394). Intervjuerna transkriberades och sammanfogades med minnesanteckningarna. Fältanteckningarna renskrevs och tillsammans med materialet från intervjuerna utgav de den totala materialinsamlingen. Materialet lästes flera gånger och vid läsningen fördes anteckningar över de tankar som kom till följd av läsningen. Att föra dessa anteckningar anses vara av god praxis då forskaren kan återvända till tidigare idéer för att förstå dess val (ibid, s. 395). Som sagt liknar de två analysmetoderna varandra då de båda kräver mycket textnära arbete. Däremot börjar analysmetodernas tillvägagångssätt skilja sig åt i kodningsprocessen.

Inledningsvis kodades materialet genom grundad analys, utifrån text där materialet fördelades utifrån händelser, handlingar och åsikter. Efter kodningen kategoriserades de kodade delarna i kategorier där handlingar, åsikter eller händelser slogs ihop på basis av dess samhörighet. Slutligen framställdes nyckelbegrepp och citat valdes ut, vilka kunde identifieras genom de

koder och kategorier som skapats från materialet (Dalen 2015, s. 79; Denscombe 2018, s. 395). Det är dessa begrepp och citat som därefter tolkades och användes för att beskriva vilka gemensamma upplevelser kvinnorna delar inom supporterkulturen. Således gjordes först en analys som följer forskningsmetoden för grundad teori. Däremot analyserades materialet en gång till, nu genom diskursanalys (Denscombe 2018, s. 400). Nu sker en textgranskning där materialet studeras utifrån vad som sades, men även utifrån dolda budskap och alternativa sanningar. Materialet studerades utifrån förutbestämda element som söktes efter, nämligen stegen i avvikarkarriären. Dekonstrueringsarbetet förenklades då materialet redan lästs flera gånger och att materialet var familjärt, samt att det kodats och kategoriserats utifrån teman som i viss mån kunde korrespondera med de element som söktes efter. Kodningsprocessen består främst av citathämtning där citat valdes ut baserat på dess budskap och där de kategoriseras tillsammans under dess tillhörande steg i avvikarkarriären. Således användes en diskursanalys för att urskilja när kvinnorna diskuterade ting som kan förankras i teorin om avvikarkarriären.

En kombinerad analysmetod kan anses okonventionell. Däremot anser jag att denna kombination möjliggjort en effektiv och grundlig forskningsprocess där materialet både genererat nya induktiva fynd, samt testat tidigare forskning genom deduktivt arbete. Därmed väljer jag att beskriva denna studies forskningsansats som abduktiv. Tidigare forskning och teori nyttjas parallellt med strävan att upptäcka nya fenomen. Denna abduktiva analysansats möjliggör en flexibel forskningsprocess där fenomen studeras på djupet och tidigare fynd inte förkastas, utan används (Tavory & Timmerman, 2014). Abduktion blir gynnsamt i denna studie då forskningsansatsen innebär en ständig förflyttning mellan induktion och deduktion, mellan det observerade och det teoretiserande. Abduktiv forskning kräver kreativa resonemang kring materialet och att forskaren bedriver forskning med reflexivitet. Styrkan i ett sådant pragmatiska förhållningssätt till det egna empiriska materialet och tidigare forskning är att ge utrymme för variationer (ibid).

3.4 Avgränsningar och begränsningar

Avgränsningar har gjorts i syftet att precisera arbetet. För det första diskuterar forskningen kvinnors upplevelser och diskuterar detta i kontrast till män. Därmed tar inte studien andra könsidentiteter i beaktning utan avgränsas till en traditionell och normativ könsuppdelning. Denna avgränsning tjänar studiens syfte bäst då fokusområdet är kvinnan som avviker från

majoriteten av fotbollskulturen, där majoriteten är män. För det andra har enbart observationer av ett klubbtag, Malmö FF, gjorts. På grund av studiens omfattning och tidsram var det som mest realistiskt att observera det fotbollslag som befann sig i närheten av studieorten. Denna avgränsning motiveras därför snarare av begränsningar än ett forskningsmotiverat beslut.

Som ovan nämnt begränsas studien av tidsbrist och dess omfattning. Studiens ekonomiska förutsättningar är ytterligare en begränsning. Utan en forskningsbudget kunde inte matcher observeras inifrån läktaren då matchbiljetter måste köpas. Därutöver har mängden insamlat material påverkats av dessa faktorer. Materialet består av en mindre etnografisk insamling där urvalet består av kvinnor som följer Malmö FF. Även om denna insamling kan säga mycket om fenomenet skapar storleken på studien problem i att motivera ett representativt resultat som kan förklara fotbollssupporterkulturen i dess helhet. Om ekonomiska medel funnits till hands hade en önskan varit att observera supportrar även då de befinner sig på läktaren, samt inkludera intervjuer med kvinnor från fler fotbollsklubbar.

En avslutande poäng att lyfta är att observationer enbart gjordes av supportrar som skall se MFF:s herrlag spela, som spelar i allsvenskan. Observation gjordes inte av supportrar som skulle se MFF:s damlag, som säsongen 2023 spelar i division ett Södra. Syftet med studien är att studera kvinnor i ett manligt reservat. Forskning, medierapportering och tittarsiffror visar att damfotboll inte konsumeras i lika stor utsträckning som herrfotboll, detta oavsett nivå, samt att män inte har ett lika stort engagemang inom damfotbollen. Därmed är damfotbollen, trots en fotbollskultur, inte ansett vara ett manligt reservat och faller därav utanför studiens forskningsområde. Detta anses varken vara en avgränsning eller begränsning, utan snarare ett faktum som bör belysas och tas i beaktning vid tolkning.

4. Teori

I följande avsnitt presenteras relevant teori som senare används vid analys och tolkning. Samtliga teorier som presenteras är till stor del förankrade i genusforskning. Genusutövning, hegemonisk maskulinitet och studier kring femininiteter är det som nu presenteras.

4.1 Kvinnors avvikarkarriär i fotbollssupporterkulturen

Teorin om kvinnors avvikarkarriär uppkom genom en småskalig kvalitativ forskningsstudie, gjord på semistrukturerade intervjuer med fem kvinnor som var involverade i supporterrörelser för fotbollslag i allsvenskan (Berggren, 2021). Teorin är ett nytänkande men tar språng från Howard S. Beckers (2006) teori om avvikarkarriären. Becker (2006) utförde en studie på marijuanabrukare där han observerade processen att bli en brukare som en karriär, vilken består av tre steg. Först krävdes (1) att lära sig tekniken för rökning, därefter att (2) lära känna effekterna av drogerna, och slutligen att (3) lära sig uppskatta drogens effekter (ibid.). Detta sätt att observera en grups delade upplevelser som en resa eller 'karriär' väckte intresse och därigenom uppkom idén om att studera en annan grupp i samhället på liknande vis. Att genom Beckers (2006) ramverk måla en ny bild. På liknande sätt studerades därför kvinnornas berättelser som en resa där materialet påvisade tre steg som utfördes i processen att legitimera sin status som fotbollssupporter.

Samtliga av de fem intervjuade kvinnorna började se och följa fotboll genom en manlig person i deras närhet (t.ex. pappa, bror, pojkvän). Därutöver lyfte kvinnorna sina förväntningar om en 'äkta supporter', samt de ageranden som de anser vara accepterade på läktaren. Även där överensstämde respondenternas svar och det synliggjordes beteenden som är manligt kodade. Kvinnorna befäster även sin status som 'äkta supportrar' ytterligare genom att ta avstånd från andra kvinnor som inte efterlever eller följer de accepterade beteendena (Berggren, 2021). Slutsatsen av den tidigare studien blev en teoretisk modell för kvinnors supporterresa inom fotbollssupporterkulturen, en så kallad avvikarkarriär. Den kvinnliga avvikarkarriären i fotbollssupporterkulturen är således;

- 1; Tillträde till fältet genom en manlig närvaro.
- 2; Urskiljning av accepterade beteenden och förväntningar.
- 3; Särskiljning från andra kvinnor för att legitimera sin status.

Att nyttja ett begrepp som avvikare kan vid första anblick anses opassande. Att stämpla ting som avvikande kan uppfattas ha en negativ klang där objektet förfrämligas och utesluts från ett sammanhang (Berggren, 2021). Däremot är begreppet passande vid forskning om kvinnor i manliga reservat. Kvinnan är främmande för de som vanligen befinner sig i det sociala sammanhanget och är med andra ord avvikande. Att benämna kvinnors supporterresa som en avvikarkarriär är därmed passande och skildrar verkligheten (ibid.).

4.2 Kön, könskategori, genus och identitetsuppvisning

Forskning kring kön, genus och genusuppvisning finns det betydligt mer av än forskning om kvinnor inom fotbollskultur. Däremot kan det ena säga oss något, samt underlätta tolkning, av det andra. Hur vi presenterar oss, agerar och talar om andra är ett sätt att visa upp sin identitet. Det handlar om att göra sitt genus, 'to do gender'.

“We argue that gender is not a set of traits, nor a variable, nor a role, but the product of social doings of some sort. [...] We claim that gender itself is constituted through interaction”

(West & Zimmerman 1987, s. 129)

Artikeln *Doing Gender* (1987) är ett hyllat forskningsbidrag. Upphovspersonerna, Candace West och Don H. Zimmerman, beskriver i artikeln hur genus är ett situationellt utövande då det finns en mottagare att övertyga. De delar in identiteten i tre delar; kön, könskategori och genus. Kön bestäms utifrån de biologiska kriterier som socialt beslutats om, vilket i dagens sociala kontext innebär en könsuppdelning där individer antingen är kvinna eller man (ibid, s. 127). Könskategorin syftar till hur individer socialt kategoriseras som antingen man eller kvinna baserat på dess identitetspresentation. Med andra ord, hur de presenterar sig genom exempelvis klädval, ansiktsbehåring eller kroppsbyggnad. Således är det till största del fysiska attribut som determinerar en persons könskategori. Däremot beskriver de genus som en utövning där individen styr sitt beteende efter normativa och stereotypiska könsideal (ibid). Genus är oberoende av kön och/eller könskategori på grund av att genusagerande uppkommer i interaktion. Därmed ges förståelse för att genus kan visas på flera olika sätt, vilket banar väg för konversationen om multipla typer av maskuliniteter och femininiteter. Detta följs upp i rubrik 4.2 och 4.3.

Genusutövande är det individer gör i sitt agerande som visar upp genus. West och Zimmerman (1987) beskriver det som 'doing gender' vilket här översätts till genusutövande. Ytterst lite beteende görs i syftet att förmedla genus, däremot resulterar allt beteende i ett genusutövande. När individer lever och interagerar med varandra förmedlar denne genus genom att bete sig på ett visst sätt, vilket därefter tolkas utifrån genuskoder hos mottagaren (ibid). Genuskoder har diskuterats av Erving Goffman (1976) i hans bok *Gender Advertisements*. I boken studeras kommersiella bilder som porträtterar män och kvinnor där de sedan analyseras utifrån deras skillnader och likheter. Slutsatsen som nåddes var att

kvinnor och män porträtteras olika och att reklamen skildrar vår verklighet i överdrivet format; “If anything, advertisers conventionalize our conventions, stylize what is already a stylization, make frivolous use of what is already something considerably cut off from contextual control” (Goffman 1976, s. 84). Goffman (1976) studerade bilderna och kodade uppträdanget (*displays*) som antingen maskulint eller feminint. Exempelvis nämner han hur flera kvinnor illustrerades sitta och lyssna lyhört till män. Männerna å andra sidan porträtteras ofta då de står och pekar och talar till grupper. Han beskriver att detta är sätt som en “ser feminin eller maskulin” ut; antingen är du lyhörd och tyst eller auktoritär och talar till folket. Däremot har teorier om genus breddats och idag talar vi inte endast om femininitet eller maskulinitet, utan att det finns olika femininiteter och maskuliniteter.

4.3 Hegemonisk maskulinitet

Begreppet hegemonisk maskulinitet kan sägas ha multipla ursprung. Australiensisk forskning om skolpojkar där flera hierarkier urskildes är ett ursprung, men iden om hierarkier bland maskuliniteter har även ursprung i studier om våldshierarkier mellan heterosexuella och homosexuella män (Connell & Messerschmidt, 2005). Det finns med andra ord olika maskuliniteter, likväl som det finns olika femininiteter, och samtliga av dessa kan placeras i en hierarkisk ordning där den hegemoniska är högst upp i hierarkin. Ordet hegemoni har sitt ursprung i det grekiska ordet *hegemonía* och är synonymt med ‘ledning’, ‘överbefäl’ eller ‘ledarskap’ (NE, 2023). Således är den hegemoniska maskuliniteten den kulturellt idealiserade formen av maskulinitet i en given historisk och social kontext. Dessa ideal är den maskulinitet som glorifieras, samt utövar en dominans över kvinnor och andra, subordinerade, maskuliniteter i de flesta, om inte alla, sociala kontexter (Messerschmidt 2004, s. 42-43).

“Hegemonic masculinity was distinguished from other masculinities, especially subordinated masculinities. Hegemonic masculinity was not assumed to be normal in the statistical sense; only a minority of men might enact it. But it was certainly normative. It embodied the currently most honored way of being a man, it required all other men to position themselves in relation to it, and it ideologically legitimated the global subordination of women to men”
(Connell & Messerschmidt 2005, s. 832)

Idrotten har länge kodats som 'manlig' och varit en arena för utövande av hegemoniska manliga ideal. Fotbollsvärlden har benämnts som ett 'male preserve' [översatt: manligt reservat] vilket syftar till en organiserad grupp med en könshierarki där män besitter nästintill all makt (Elias & Dunning, 1986; Pitti 2018, s. 5). Vid en närmare blick på flera transnationella idrotter; ishockey, fotboll, kampsport, m.fl., framgår det att egenskaper som överensstämmer med den rådande hegemoniska hierarkin är de egenskaper som är mest prominenta bland män inom sport. Att visa mod och styrka, att inte visa rädsla, att vara tävlingsinriktad samt att utöva, både inför och över andra män och kvinnor, suveränitet är sådana egenskaper. "Stora, kommersiella och globala idrotter har identifierats som centrala aktörer i skapandet av hegemoniska föreställningar om manlighet och män" (Alsarve et.al. 2017, s. 202). Huruvida det är maskulinitetsideal som påverkar idrotten eller vice versa, om idrotten skapar idealen, är en svår fråga att besvara. Däremot visar forskning på en tydlig koppling mellan sport och hegemonisk maskulinitet.

The Reproduction of Hegemonic Masculinity in Football Fandom: An Analysis of the Performance of Polish Ultras (Kossakowski et.al., 2020) är ett sådant forskningsbidrag där hegemonisk maskulinitet hittats i ultrasgrupperingar i Polen. De beteenden som de fann i deras etnografiska studie var främst beteenden som (1) lojalitet till laget oavsett situation, (2) våldsbruk vid "behov", (3) självsäkerhet på läktaren, (4) glorifiering av individer från sagda lag och (5) att förminska motståndaren genom ramsor, sång och stundvis handlingar. Flera forskningsbidrag från olika sportkontexter och länder har funnit liknande empiriska resultat. I Zimbabwe (Ncube & Chawana, 2018), England (Pope, 2020), Italien (Pitti, 2018), Danmark (Pfister et.al., 2013), Israel (Ben-Porat, 2009), Sverige (Radmann & Hedenborg, 2018), Turkiet (Fabian, 2020) och många fler. Uppsjön av studier visar på att hegemonisk maskulinitet återfinns i de flesta sammanhang som innefattar män och sport.

Att hegemonisk maskulinitet lyfts i denna studie som fokuserar på kvinnors upplevelser och agerande kan vid första anblick anses märklig. Däremot är den hegemoniska maskuliniteten ett genusutövande, och som West och Zimmerman (1987) beskrivit är genusutövande inte könsbundet. Därmed är det relevant att diskutera både maskuliniteter och femininiteter, eftersom maskulinitet inte är bundet till män och vice versa. Detta ämne skall nu vidareutvecklas i samband med en presentation av teorier om femininiteter.

4.4 Femininiteter

Carrie Paechter (2006) beskriver vikten av att skilja på 'maskulinitet' och män, samt 'femininitet' och kvinnor. Hon argumenterar för att maskulinitet och femininitet är genusuppvisningar som kan göras av alla, oberoende av dess kön; "masculinity must not and cannot and should not reduce down to the male body and its effects" (ibid, s. 258). Däremot diskuterar hon hur de två, femininitet och maskulinitet, har en dualistisk relation till varandra där den ena, femininitet, är subordinerad den andra, maskulinitet. Femininitet är därför ett agerande som symboliseras av ett icke-utförande. Att inte agera i enlighet med maskulinitetsideal resulterar i att agera feminint; "Femininity is, thus, defined as a lack, an absence of masculinity" (Paechter 2006, s. 256). Avsaknad av maskulinitet leder till en direkt följd av att socialt stämpas som feminin, då de är ömsesidigt uteslutande varandra. Exempelvis lyfter Paechter (2006) hegemonisk maskulinitet och jämför den med, vad som stundvis beskrivs som dess feminina motsvarighet, 'emphazised femininity' [översatt: betonad femininitet]. En skillnad mellan de två är att hegemonisk maskulinitet innebär ett makttagande, medan betonad femininitet innebär ett avsägande av makt.

"Hyperfemininity, on the other hand, is a powerless position, one that is defined by the absence of the power inherent not just in hegemonic masculinity, but, by virtue of the patriarchal dividend and the dualistic construction of masculinity and femininity, all masculinities"

(Paechter 2006, s. 256)

Betonad femininitet är dock inte den hegemoniska maskulinitetens motsvarighet. Formuleringen antyder på en jämställdhet mellan de två, vilket inte existerar. Connell (1987, s. 187) själv beskrev det som följande; "All forms of femininity in this society are constructed in the context of the overall subordination of women to men. For this reason, there is no femininity that holds among women the position held by hegemonic masculinity among men". Betonad femininitet innebär således de beteenden som accepterar och efterlever en underordnad position i den hegemoniska hierarkin. Detta till skillnad från hegemonisk maskulinitet som innebär ett dominant positionstagande i alla sociala situationer. Paechter (2006) beskriver därav att förkastandet av denna stereotypiska, betonade, femininitet kan leda till makt då det utmanar den maskulina ordningen;

“Distancing oneself from stereotypical femininity, on the other hand, is a claiming of power [...] to oppose stereotypical or normalized feminine positioning is to reject the disempowerment that comes with it”

(Paechter 2006, s. 257)

Samtidigt är inte makttagandet så enkelt som Paechter (2006) möjligen får det att framstå. Mimi Schippers (2007) beskriver hur det endast är socialt accepterat att utföra hegemonisk genusuppvisning så länge det överensstämmer med din könskategori; det kön du uppvisar och din omgivning tar dig för: “Just as hegemonic masculinity must remain exclusively in the hands of men, hegemonic femininity must cohere with the gender category “woman”” (Schippers 2007, s. 96). Schippers menar, liksom Paechter (2006), Zimmerman och West (1987), att genusuppvisning inte är parallellt gående med en persons kön och att kvinnor kan, som i detta exempel, agera maskulint och kräva makt trots dess kvinnliga kön och könskategori. Däremot följer det inte utan konsekvenser.

Då kvinnor tar sig an hegemoniskt maskulina ideal beskrivs det som ‘pariha femininities’ [översatt: paria]. Kvinnor som uttrycker sexuellt begär, eller visar på auktoritet, eller är våldsamma, eller agerar fysiskt, eller inte är medföljsamma, efterlever de maskulina ideal som betecknas hegemoniska. Men på grund av att de utövas från en individ med könskategorin ‘kvinna’ blir agerandet konstruerat som feminint och beteendet får en annan beskrivning; “When a woman is authoritative, she is not masculine; she is a bitch – both feminine and undesirable (Schippers 2007, s. 95). ‘Pojkflickor’ [*tomboys*] är exempel på när flickor agerar som ‘pojkar’. Termen i sig blir felaktig då det egentligen syftar till flickor som agerar i enlighet med maskulinitet, även om flera pojkar agerar maskulint. Fenomenet pekar på ett sätt för kvinnor att etablera sig i manliga fält där maskulin hegemoni är idealiserat, nämligen genom att generera en status som ‘honorary boy’;

“For extreme tomboys, rejection of the feminine goes along with identification with boys, with the adoption of a form of hegemonic masculinity and a claiming of a share of male power through acting as an honorary boy”

(Paechter 2006, s. 257)

Att som kvinna agera maskulint och förkasta feminina ideal beskrivs således som en paria femininitet. Å ena sidan kan detta skapa makt och en status som ‘honorary boy’ (Paechter,

2006). Å andra sidan kan statusen inte sägas vara likvärdig den som männen besitter, på basis av avsaknad av 'man'-könsategorin (Schippers, 2007). Den sammantagna bilden är en kvinnlig maskulinitet där könsategorin och genusutövandet inte är desamma. I sportsammanhang visar studier från flertalet länder och kontexter att kvinnor antar maskulina ideal då de befinner sig i sportrelaterade situationer, såsom utövande eller supporterskap, och att de genom det accepteras av män på dessa platser (Pfister & Pope, 2018). Samtidigt visar detta hur starkt maskuliniteter och femininiteter är förankrade i könskategorierna man och kvinna. Kvinnorna ges plats i manliga rum, genom att distansera sig från femininiteter, däremot kommer de inte få en lika självklar plats som männen på grund av dess könskategori.

“Women can be seen as unfeminine but that does not make them ‘unfemale.’”

(West & Zimmerman 2009, s. 118)

5. Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras resultatet av materialinsamlingen, samt analys av empirin. På grund av materialets karaktär finns det ett mervärde i att analysera löpande med att empirin presenteras. De namn som nyttjas är fiktiva med en överensstämmande ålder för respondenten. Information som möjligen kan användas för att identifiera individen har valts att döljas i citaten genom en beskrivning inom [hakparenteser].

5.1 Kvinnors delade erfarenheter från fotbollssupporterkulturen

Inledningsvis presenteras kvinnornas delade upplevelser från fotbollssupporterkulturen. Upplevelserna analyseras i viss mån och jämförs med tidigare forskning och lämplig teoribildning. Materialet analyseras inte i en större skala eftersom det är viktigt att lyfta kvinnors upplevelser utan att fördunkla deras utsagor med tolkningar. Att analysera kvalitativ data är i viss mening att skifta fokus från det subjektiva till det objektiva. Önskan i detta avsnitt är att värna om vikten av kvinnornas berättelser genom att inte analysera deras upplevelser i alltför hög grad.

5.1.1 Förvåning kring supporterskap

Samtliga respondenter, sex kvinnor, delade med sig av erfarenheten att deras supporterskap och intresse för fotboll skapat förvirring. I dialog med andra har deras supporterskap antingen lyfts eller naturligt uppkommit i dialogen, varpå en annan har reagerat förvånat på informationen. Flera av kvinnorna resonerade kring att förvåningen är förankrad i deras könstillhörighet som kvinna;

“Dels för att det är MFF och dels för att jag är kvinna. Typ som att det är det sista de förväntar sig att jag skulle säga”

(Moa, 28)

Därutöver har andra faktorer lyfts. En kvinna diskuterade att hennes andra engagemang inom kulturvärlden påpekats vara ‘udda’ i förhållande till hennes supporterskap. Ytterligare en kvinna beskrev att hennes yrke inom vården brukar resultera i ‘höjda ögonbryn’ då hon berättar om sitt fotbollsintresse. Två av respondenterna är föräldrar och båda kvinnorna beskrev att deras föräldraskap lett till förvirring, vilket är en variation som diskuteras senare. En av kvinnorna beskrev att män indikerat att hennes feministiska värderingar uppfattas strida mot rollen som supporter.

“Jag har haft andra manliga kollegor på tidigare jobb som vart såhär; Men du är ju liksom feminist och samhällsengagerad, hur kan du stå och skrika på läktaren? Att man bryter... de får inte ihop det! De tolkar mig som en viss typ av person och jag passar då inte in på den som de upplever är en fotbollssupporter”

(Emma, 45)

De faktorer som kvinnorna uppfattat skapat förvåning kan argumenteras vara feminint kodade genussutövningar. Att engagera sig inom kulturvärlden, arbeta inom vården, samt att vara mamma är alla genussutövningar som kodas feminint i en västerländsk kontext. Således är förvåningen ett resultat av en konflikterande bild hos personer de samtalar med. Individerna har föreställningar om könen, om fotbollskulturen, samt om vad som är manligt och kvinnligt, maskulint och feminint. Då kvinnan berättar att hon är mamma, feminint, och även säger att hon är fotbollssupporter, maskulint, har individen svårt att pussla ihop kvinnans kön och könskategori med hennes genussutövning, då de enligt hens föreställningar inte allierar sig med varandra (West & Zimmerman, 1987). Vissa av kvinnorna lyfter ett behov att bevisa sitt fotbollsintresse för utomstående för att de skall acceptera deras fotbollssupporterskap. Detta tolkas som en strategi då de möts av förvåning eller misstro.

“Om jag säger att jag är intresserad av fotboll, då räcker inte det, utan man måste bevisa det. Jag måste bevisa hur mycket jag kan. Någon gång har man ju fått höra den där klassiska; Vet du ens vad offside-regeln är? Att man måste bevisa sig innan de kommer vill prata matcher med. Det tar alltid tid innan dem gör det, för att jag måste bevisa mig innan den spärren liksom släpper”

(Moa, 28)

5.1.2 Nedsättande kommentarer/kritik

Av de sex kvinnorna i intervjustudien har fem av dem upplevt nedsättande kommentarer eller kritik, däremot till olika stor grad. Två av kvinnorna berättade om flera minnen där de blivit kallade för skällsord, ‘trampade på’, eller blivit ifrågasatta i sitt supporterskap.

“Uppe i Stockholm, framförallt, skulle jag säga att när det är match och man som MFF-supporter är i minoritet så sticker man ut lite, och jag tror man sticker ut ännu mer om man är tjej. Då har det varit Skånehora, Skånefitta, Hora-fitta i olika ... former”

(Moa, 28)

De två kvinnorna som berättade om flera tydliga minnen är dock i minoritet. Tre av respondenterna besvarade frågan på ungefär samma sätt som visar på tvetydiga resultat. Kvinnorna svarade inledningsvis nej, att de inte fått nedsättande kommentarer eller kritik. Däremot framkommer det sedan att de visserligen fått höra en kommentar ‘någon gång’, vilket de sedan skrattar bort.

“Faktiskt aldrig. Men jag tror att det är för det går mot att det är mer accepterat att tjejer går på fotboll [...] ... så-men det är väl så att nån har sagt nån gång; “du går väl bara för att titta på killar”, och man är typ, kom igen, dem är inte ens så snygga (skratt)”
(Malin, 23)

Huruvida kvinnorna i verkligheten menar inte lägger stor vikt vid denna kritik, eller om de förminskar deras egna upplevelser, kan enbart spekuleras i. Däremot kan agerandet i sin helhet, att inte ta illa vid sig av eller lägga stor vikt vid kritik, ses som ett genusutövande, eftersom alla beteenden är genusutövning (West & Zimmerman, 1987). Som ovan beskrivits fokuserar detta avsnitt främst på att presentera kvinnornas gemensamma upplevelser med mindre analyser, därav kommer ingen vidare analys att göras i nuläget. Detta beteendet återfinns i annat material och kommer att analyseras i större utsträckning i rubrik 5.2.2 då kvinnans avvikarkarriär diskuteras. Däremot analyseras trenden bland de fem kvinnorna som ett tecken på att kritiska kommentarer uppstår, däremot att kvinnorna tar till sig och lägger dem på minnet i olika stor grad.

5.1.3 Kvinnor skapar en annan stämning

Alla respondenter diskuterade hur kvinnor skapar en annan stämning på läktaren och i fotbollskulturen i stort. De delade upplevelsen att kvinnor skapar en bättre atmosfär som inte är präglad av ‘macho-normer’, ‘fula ord’, ‘slagsmål’ eller ‘äckligt beteende’. En av kvinnorna, Sofia, spekulerade även kring ett fenomen hon upptäckt, vilket är att män blir mer eftertänksamma kring vad de säger och gör då kvinnor är närvarande på läktaren.

“Jag tycker att kvinnor behövs som supportrar, och då tänker jag först och främst på läktaren men också själva mentaliteten i supportervärlden. Jag upplever att när det är fler kvinnor så är det också både en förlåtande och lugnare stämning. Ehm, och det vågar jag inte riktigt spekulera i varför, men det finns säkert forskning på det också”
(Sofia, 50)

En av kvinnorna delade med sig av en upplevelse där hon befunnit sig i en supportergruppering bestående av endast kvinnor. Hon beskrev att det var en tydlig skillnad från annars då de nu 'tog hand om varandra' och 'såg till att alla hade någon att stå med'. Hennes upplevelse av det kvinnliga sällskapet var att det var 'mer omhändertagande'. Återigen kan detta diskuteras utifrån femininiteter och genusutövning. Förväntningar på könen är i stora drag förutfattade meningar att kvinnor agerar feminit och det är sociala mekanismer som gör att *mjukare värden* förknippas med femininiteter, vilket i sin tur förknippas med kvinnor (Paechter, 2006). Därmed kan även förväntningar kring genusutövning spela in på kvinnornas delade bild av ett 'snällare sammanhang' då kvinnor är en del av gemenskapen. En av respondenterna beskrev en lättnadskänsla kring att stå med personer 'de vet inte är fulla eller bränner bengaler i ansiktet' på henne. Denna trygga känsla uppkommer i könsförväntningar; kvinnan förväntar sig att andra kvinnor agerar på ett visst sätt. Det agerandet innefattar inte överkonsumtion av alkohol eller att tända bengaler.

5.2 Hur ser kvinnornas avvikarkarriärer i fotbollssupporterkulturen ut?

Ett syfte med uppsatsen är att undersöka hur den tidigare utformade teorin om avvikarkarriären återfinns i det empiriska materialet och hur kvinnornas avvikarkarriär ser ut. Teorin beskriver hur kvinnor tar plats och etablerar sig inom fotbollssupporterkulturen i tre steg. Först genom att (1) ges tillträde till fältet genom en manlig närvaro, därefter (2) urskiljer de det accepterade beteendekoderna en skall följa som fotbollssupporter, och till sist (3) tar de avstånd och särskiljer sig från andra kvinnor för att befästa sin status som äkta supportrar. Följande resultat presenteras och analyseras under lämpliga underrubriker.

5.2.1 Tillträde till fältet genom en manlig närvaro

Alla intervjuade kvinnor började se på fotboll och aktivt gå på matcher på grund av en manlig närvaro. Majoriteten, fem av sex, har från ung ålder gått på fotbollsmatcher med deras pappa.

“Så väldigt mycket så tidiga fotbollsminnen och det är ju helt och hållet då från min fotbollstokiga far” (Moa, 28)

//

“Ja, nej, min pappa tog med mig när jag var liten [...], så att, fotboll var en stor del av hans liv och då har han delat med det till mig och då har det varit våran grej” (Malin, 23)

//

“Som sagt, min pappa tog med mig på fotboll när jag var liten” (Sofia, 50)

Samtliga av de fem kvinnorna berättade att aktiviteten först gjordes för att glädja deras far, men att deras eget intresse utvecklats därefter. Några av dessa kvinnor beskrev fotbollen som ett sätt att knyta an till sin pappa, detta oavsett om de fortsatt går ihop eller inte. Den kvinna som inte börjat gå på fotboll med sin pappa började intressera sig av fotboll då hennes man gick på fotbollsmatch med deras son, och betryggade henne i att det inte var farligt. Dess för innan hade hon bilden av att det var oroligt på fotbollsläktaren, men efter att mannen sagt att det var ofarligt följde hon med dem.

Således kan sägas att det första steget i avvikarkarriären bekräftas av materialinsamlingen. Alla sex intervjurespondenter har först börjat se på fotboll med en manlig influens och tillträdet till fältet har skett genom dem. Samtidigt finns det säkerligen kvinnor som påbörjat sin supporterresa antingen på egen hand eller med andra kvinnor (eller icke-binära). Däremot uppfattas det som undantaget från regeln, då denna materialinsamling tas i beaktning. Fotbollssupporterkulturen är ett manligt reservat (Elias & Dunning, 1986), vilket analyseras vara den främsta anledningen till att kvinnor ansluter till gemenskapen genom en man. Män förknippas ofta med maskulinitet och, liksom tidigare forskning och genusteorier diskuterat, präglas fotbollssupporterkulturen av en hegemonisk maskulinitetsordning (Alsarve et.al. 2017). Konsekvensen av detta är att femininiteter, som vanligen förankras till könstillhörigheten och köns kategorin kvinna, får en given plats som underordnad alla maskuliniteter. Därmed kan kvinnor välkomnas in i supporter kulturen då de gör det under uppsynen av en man. Följaktligen knyts teorin an till empirin genom att observera en effekt som uppkommer i karaktären på supporter kulturen. Därutöver indikerar datamaterialet på att manlig närvaro kan vara fördelaktig under hela supporterskapet. En av kvinnorna beskrev hur männen i hennes närhet har underlättat i hennes supporterskap;

“Ehm, det känns dumt att såhär, är du kvinna och ska gå på fotboll, ta med dig en man för annars blir det jobbigt. Men lite så hade jag ändå förklarat det”
(Moa, 28)

Senare under intervjun nyanserade samma kvinna detta uttalande. Hon förklarade att männen i hennes omgivning hjälpt henne genom att bekräfta hennes supporterskap för de män som uttryckt kritik eller tvivel. Hon beskrev en situation där en man påstod att hon ‘hade blivit meddragen på match av hennes pojkvän’. En man som var där med henne sade då emot påståendet och bekräftade att kvinnan själv är en aktiv fotbollssupporter som ‘absolut inte

blivit meddragen'. Kvinnan sade därefter att hon upplever att män lyssnar mer på andra män, detta till skillnad från om hon själv skulle sagt ifrån. Detta tyder ytterligare på att det manliga reservatet visar skepsis mot kvinnor och att männen i reservatet söker bekräftelse från andra män huruvida en kvinna hör hemma där eller ej. Detta i sin tur sammanstrålar med forskning om idrottsvärlden och dess strävan att behålla maskulina ideal i reservatet (Alvares, 2017). Denna indikering stärker således tolkningen och bidrar till analysen, men på grund av bristen på vidd i empirin kan inte en större tolkning genomföras. Den sammantagna tolkningen av det första steget i avvikarkarriären är därför att kvinnor får tillträde till fältet genom en manlig närvaro på grund av att fotbollssupporterkulturen är ett manligt fält där hegemonisk maskulinitet råder och männen som befinner sig där lättare accepterar kvinnors 'intrång' då det sker med en man.

Variationer

Att tillträda fotbollssupporterkulturen kan försvåras av flertalet anledningar. Kvinnorna i intervjustudien lyfter vissa socioekonomiska förutsättningar, såsom kostnad för att gå på match och bristande tillgänglighet på arenor för rörelseförhindrade. Den variation som återfinns i denna materialinsamling rör sociala roller som kan vara konflikterande med supporterskap. Två av respondenterna är föräldrar och de båda lyfte olika aspekter som försvårade deras supporterskap under vissa livsperioder. Föräldraskap, eller moderskap, verkar vara en konflikterande roll till rollen som supporter. Empiri för hur faderskap påverkar supporterskap kan inte sägas något om. En av kvinnorna beskrev hur hon, då hon blev mamma, slutade gå på matcher en viss period då det inte 'passade livet där och då'. På liknande sätt beskriver den andra kvinnan begränsningar kring vilka matcher de 'kan gå på'.

“Vi har ju undvikit högriskmatcher. Det är egentligen nu på senare år som vi gått på Stockholms matcher, alltså när Stockholmslagen är nere. Det har inte varit någon fara men det är först när barnen blivit större som vi tycker det fungerar”
(Emma, 45)

Kvinnan beskriver hur hon valt att inte gå på vissa matcher då de bedöms vara högriskmatcher. Däremot säger hon senare att de 'flesta matcher är det hur bra som helst', men att det ibland kan kännas 'hotfullt'. Hon beskriver att hon inte vill utsätta hennes barn för det. På detta vis anpassar kvinnan sitt supporterskap utifrån hennes barn. På liknande vis

beskriver den andra kvinnan hur hon resonerar kring vart hon står på läktaren utifrån vart hennes son är och hur han lättast skall kunna nå henne om någonting sker.

“Det var väldigt tydligt nu när vi hade [en specifik match] förra året då det blev väldigt stökigt. Han blev jätterädd. Sen hade de... väldigt proffsigt, tycker jag, de supporter värdarna de tog hand om honom jättebra. Men han blev rädd och då kom han direkt till mig och stod vid mig istället. Det hade han nog aldrig kunnat göra om jag varit på sittplats. Så då har jag bestämt att så länge han är där, och kan komma till mig, och har det önskemålet, så får vi stå på ståplats”
(Sofia, 50)

De båda kvinnorna diskuterar deras roller som mödrar utan att det framgår som att det är en börda. De beskriver det främst som att de tar beslut kring deras supporterskap på basis av deras barns trygghet och trivsel. Därtill lyfter de också känslor av stolthet och glädje kring att dela sitt fotbollsintresse med sina barn. Trots detta framgår det att, för kvinnorna, blir ‘mamma’ en roll som tas med in på läktaren men på bekostnad av rollen som supporter. Delvis i den tid då kvinnor möjligen inte vill gå på fotboll på grund av att livspusslet inte går ihop, men även då barnen är äldre och de tas med på matcher. Föreställningar om moderskap analyseras vara boven i dramat. Att ‘skydda sitt barn’ och ‘uppfostran’ är genusutövanden som traditionellt ses som att de korrelerar med en betonad femininitet (Schippers, 2007). Den betonade femininiteten uppfattas därför inte ha en given plats på läktaren och kvinnorna själv uppfattar att deras supporterskap inte är helt förenligt med rollen som mor.

5.2.2 Urskiljning av accepterade beteenden och förväntningar

Det nästa steget är att urskilja vilka beteenden som är accepterade inom kulturen. Återigen delar kvinnorna upplevelser och uppfattningar av beteendekoden inom fotbollssupporterskap. Tre av kvinnorna använde ordet ‘macho’ för att beskriva miljön och de agerandet som de säger följer av det. Ett accepterat agerande som lyftes av flera av kvinnorna var att ständigt rikta sin uppmärksamhet till den pågående matchen och att delta aktivt på läktaren genom sång eller i samband med tifo¹. De talade om en ‘jargong’ inom supporter-kulturen som stundvis är högljudd, och stundvis humoristisk. En kvinna beskrev att det var en av de bästa delarna av supporter-kulturen, hur alla supportrar delar en humor med varandra där de skämtar mycket. Däremot lade hon till att det stundvis kan gå för långt och att skämt som görs på

---

¹ *Tifo* är en hyllning till fotbollsklubben som supporterföreningar skapar gemensamt, vanligen i formen av en stor flagga med motiv som hör ihop med klubben. Tifon visas upp genom läktararrangemang under matchen.

andras bekostnad inte är roligt i hennes mening. Ageranden som att 'skrika' och 'ta plats' lyftes också av flera respondenter.

“Jag skulle ju ändå vilja säga att det är en viss jargong på fotbollssupportrar. De som jag hänger mest med har en sån jargong, så jag skulle inte bli förvånad om folk blir irriterade. Man tjoar och tjimmar och skriker och är högljudd”
(Anna, 22)

Samtliga av dessa beteenden är maskulint kodade utifrån genusteori; att ta plats, vara högljudd och självsäker i sin identitet. De ageranden som kvinnorna lyfter stämmer i hög grad överens med de ageranden som fotbollsforskning hittat bland supportrar (Kossakowski et.al., 2020), men det överensstämmer även med den västerländska hegemoniska maskuliniteten (Messerschmidt 2004). Detta målar upp en bild av fotbollssupporterkulturen där hegemoniska ideal står högt i rang, medan andra beteenden, kodade subordinerat maskulint eller feminint, förkastas och förlöjligas. Kvinnorna har urskilt ageranden som är accepterade och i stor mån applicerar de själva stämpeln “maskulint” över dem, då de benämner agerandet som ‘macho’. Paechter (2006) beskrev hur ting som inte är kodat maskulint per automatik blir kodat feminint. Vid analys av supporterkulturen uppfattas att ageranden som inte är accepterade, med andra ord ej maskulina, ofta blir benämnda med nedsättande kvinnligt förknippade ord. Exempelvis berättade en kvinna om en upplevelse där hon lyft upp sin telefon under en match för att neka ett inkommande samtal. Då hon gjorde detta skrek flertalet män på henne att hon var en ‘fjolla’ och ‘fjortis’, detta eftersom hon bröt mot en av beteendekoderna; att ständigt vara uppmärksam mot matchen.

“[...] för att jag liksom inte dedikerade varje minut till att stå och sjunga och att liksom såhär fjortisar som ändå bara håller på med mobilen ska ändå inte vara här, blablabla”
(Moa, 28)

Dessa uttalanden på läktaren visar tydligt hur femininitet inte är uppskattat inom supporterkulturen. Därutöver är det en trolig analys att kvinnor, då de hör dessa utrop, associerar somliga ageranden som både icke-accepterade och feminina. Fortsättningsvis kan det observeras att kvinnorna urskiljer beteenden på olika vis, antingen direkt eller indirekt. Fyra av kvinnorna lyfte en mängd beteenden då de fick frågan huruvida det finns beteendekoder inom fotbollssupporterkulturen. Två av kvinnorna ansåg att det inte fanns

accepterade och icke-accepterade beteenden hos supportrar. Däremot framgår det i intervjuer olika beteenden som de tagit till sig och sammankopplat med fotbollssupporterskap. En av kvinnorna beskriver alkoholkonsumtionen som en 'rutin' många fotbollssupportrar har, men att hon inte följer denna rutin.

“Jag vet att det många som har rutiner att man går och dricker öl eller samlas vid något annat ställe, jag- jag... personligen tycker jag inte att alkohol har med supporterskapet att göra”

(Sofia, 50)

Att inför match mötas upp och 'dricka öl' blir tydligt en beteendekod som, i respondentens egna ord, 'många' gör. Således har respondenten en bild av hur supportrar i stort bör agera och vilka beteenden som anses goda. Däremot påvisas ett aktivt avståndstagande från accepterade beteenden, på grund av personliga värderingar. En annan kvinna beskrev att hennes dotter gärna sitter nära klacken, då hon tycker om sång. I detta uttalande inkluderar hon även termen 'riktiga supportrar' och säger därefter att de är sådana 'som sjunger' och att de, genom det, 'engagerar sig'. Kvinnan har bildat uppfattningen att 'riktiga supportrar sjunger' även om hon inte insett att detta är en förväntning hon själv fått om fotbollssupportrar.

“Hon vill ju inte heller sitta någonstans där det inte sjungs liksom, utan hon vill sitta bland riktiga supportrar så att säga. Sådana som engagerar sig”

(Emma, 45)

Detta tyder på ett annat sätt att ta sig till beteendekoder i ett socialt fält, att observera ting indirekt och sedan omedvetet applicera det på sig själv och/eller andra. Kvinnan sade innan att det inte finns beteendekoder men det framgår senare i hennes uttalanden att hon sannerligen har tankar om beteenden inom supporter-kulturen. Att indirekt uppfatta och ta till sig normer kan leda till genusutövning (West & Zimmerman, 1987) eftersom beteende inte alltid är ett aktivt val. Det är inte ofta en individ tänker; “nu ska jag göra såhär, eftersom jag vill...” innan hen agerar. Mycket beteende har sitt ursprung i vanor eller det undermedvetna, baserat på vad denne uppfattat vara accepterat. Därmed återkommer också analysen av 'jargongen' på läktaren där feminint förknippade ord, såsom 'fjortis' eller 'fjolla', nyttjas vid påpekat oaccepterat beteende. En tolkning är därmed att kvinnorna indirekt har associerat

femininitet med icke-acceptans i det manliga reservatet, vilket visar sina konsekvenser i det sista steget i teorin om avvikarkarriären för kvinnor inom fotbollssupporterkulturen.

5.2.3 Särskiljning från andra kvinnor för att legitimera sin status

Att särskilja sig från andra kvinnor har visat sig vara en strategi kvinnor inom mansdominerade fält nyttjar för att legitimera sin status (t.ex. Pitti, 2018; Pfister, 2015 m.fl.). I min tidigare studie hittades evidens för detta bland de fem kvinnorna som intervjuades, vilket ledde till identifieringen av det tredje och sista steget i avvikarkarriären. Även denna intervjustudie har återfunnit dessa element. Fyra av kvinnorna talade om andra kvinnor i termer av 'dem' och som att de var annorlunda jämfört med de själva. En kvinna lyfte hur hon upplevde irritation kring kvinnor som 'inte är på match för fotbollens skull' eftersom hon upplevde att det minimerade hennes egna arbete till att ta sig dit hon är idag. På liknande sätt beskriver denna kvinna hennes upplevelse;

“Det är onödigt, men då - om det är andra tjejer som står där i publiken så är det väldigt mycket typ titta i mobilen eller - som att, och då ser man dem oftast med en kille som att de typ kan ha blivit medtvingade av sin pojkvän och kanske inte vill vara där egentligen men samtidigt står och filmar det för att visa att man är där (skratt). Man är inte där för att man gillar det här liksom”
(Malin, 23)

Tidigare forskning och genusteorier beskriver detta som ett försök att bevisa sin egen supporterstatus genom att ta avstånd från de som inte följer den accepterade beteendekoden (t.ex. Pitti, 2018). Malin diskuterar att 'andra kvinnor tittar i telefonen' istället för på fotbollen, ett beteende som inte är överensstämmande med rådande accepterade förväntningar på supportrar. Som tidigare beskrivit är fotbollssupporterkulturens accepterade beteenden kodade maskulina och således blir dess motsats, icke-accepterade beteenden, kodade feminina. Därmed vill kvinnorna ta ett säkert avstånd från de kvinnor som de inte anser agerar som 'äkta supportrar'. Däremot kan variationer bland kvinnorna urskiljas.

Variationer

Ålder tros vara ett element som påverkar i vilken grad kvinnor distanserar sig från andra kvinnor på fotbollsläktaren. De fyra kvinnor som tog mest avstånd från andra kvinnor var mellan 22 och 28 år gamla. De två kvinnor som särskilde sig var 45 år och 50 år. De båda äldre kvinnorna delade uppfattningen att de inte jämförde sig med andra kvinnor, eller

supportrar överlag, eller hade negativa tankar om andra kvinnor på läktaren. På grund av denna inställning fick de båda frågan kring huruvida de tror det kan ha ändrat sig från då de var yngre. De båda kvinnorna svarade att de som yngre supportrar var mer 'osäkra' och 'rädda för att säga till' om något var fel.

“Ja, men det tror jag nog. Jag tror att man kanske tar mer plats som supporter. Ehm, jag upplever att när jag var ung, tonåring strax, över tjugo, där när jag gick på fotboll med mina kompisar. Då var det mycket socialt och lite fotboll. Det kanske har blivit mer fotboll på senare tid. Jag tror också att man som äldre... tar mer plats bland supportrar. Jag kan på något sätt, jag kan våga säga till om jag tycker att ett beteende inte är okej. Om någon skriker ett fult ord så kanske man kan, på något sätt säga till att “så säger vi inte” eller “det är inte okej”. Det hade jag nog aldrig vågat innan, som ung. Nu säger jag inte att jag gör det varje match, men jag hade nog vågat göra det på ett annat sätt”
(Sofia, 50)

Kvinnorna sade att de förändrats i sitt supporterskap då de blivit äldre. Detta tros vara förklaringen till varför äldre kvinnor inte försöker särskilja sig från andra kvinnor inom supporter-kulturen på samma sätt som yngre kvinnor gör. De båda äldre kvinnorna beskriver att de känner sig 'självssäkra' och 'hemma' i sitt supporterskap. Dessa känslor tros vara en effekt av en bekvämlighet i supporter-kulturen som framkommit efter flera år inom den. Denna studie fokuserar inte på utvecklingspsykologi och kan inte heller säga något om kvinnans utveckling. Däremot talar analysen för att en förändring sker hos kvinnan där hon blir mer självssäker i sitt supporterskap vilket korrelerar med att hon inte lägger värde i vad andra kvinnor på läktaren gör. Denna variation belyser delvis en ingång för framtida studier på fenomenet där förändring över tid kan studeras. Dels visar variationen på att det varierar i vilken mån kvinnor särskiljer sig från andra kvinnor, vilket i sin tur indikerade på förbättringsområden i det avslutande tredje steget i avvikarkarriär-modellen.

5.3 Omarbetning av den teoretiska modellen

Modellen för kvinnans avvikarkarriär i fotbollssupporter-kulturen stöds av det empiriska materialet. Däremot finns utrymme för förbättring. Det avslutande tredje steget i avvikarkarriären; särskiljning från andra kvinnor, har nyanserats och teorin kan nu omarbetas till en mer inkluderande bestämning. Nämligen *distansering från femininiteter för att legitimera sin supporterstatus*.

5.3.1 Distansering från femininiteter för att legitimera sin supporterstatus

Ett agerande som samtliga av de sex kvinnorna beskriver sig följa är att de inte tar åt sig av kritik, stökig eller högljudd stämning. Fotbollsklimatet beskrivs av kvinnorna som stundvis tuff och stökig, men de poängterar att de inte far illa av denna miljön eftersom de inte är 'känsliga'. Tre av respondenterna använde uttrycket 'att ha skinn på näsan' då vi diskuterade hur kvinnorna reagerar om de blir ifrågasatta eller kritiserade av andra supportrar. Majoriteten av kvinnorna tar avstånd från känslan av att bli 'ledsen'. Alla kvinnor beskriver i olika ordalag att de har en 'attityd' där de inte bryr sig om eller lägger någon värdering i andras åsikter om dem eller deras supporterstatus.

“Det kan det säkert göra, för jag menar-om vissa- om de blir kritiserade så tar ju dem det personligt och kanske blir ledsna menas jag är såhär 'jaha okej, tyck du det då'. Alltså jag är verkligen så tyck du det men jag tycker det, så det är liksom- det ligger ju någonting i att man måste vara lite hårdhudad”
(Malin, 23)

Agerandet som kvinnorna visar upp är maskulint kodat; att vara självsäker i sin position, att ta plats och att inte låta andra sätta sig på en. Kvinnorna agerar maskulint och distanserar sig från ett feminint kodat beteende. Därmed blir deras agerande en variant av paria femininitet där de tar sig an hegemoniskt maskulina ideal. Att som kvinna efterleva maskulina ideal kan leda till en plats i maskulint dominerade utrymmen (Paechter, 2006) vilket motiverar kvinnan till att ta sig an maskulinitet. Kvinnans mål att etablera sig inom fotbollssupporterkulturen är en strävan efter att ges en position som kan efterlikna det Paechter (2006) beskrev som en titel som 'honorary boy'. Med andra ord är målsättningen att accepteras in i det mansdominerade sammanhanget av männen som befinner sig där. Det som påvisas är således att kvinnor ges plats i manliga rum genom att distansera sig från femininiteter, vilket faller i linje med att kvinnorna vill särskilja sig från andra kvinnor. En av dessa kvinnor resonerade själv kring detta beteende på ett självkritiskt sätt;

“Eftersom det är mansdominerat vill vi stöta bort det som är att vara kvinna, för att närma oss de som är dominerande”
(Inez, 23)

Det som tidigare benämns som en isolerad händelse framstår nu vara en strategi i ett större sammanhang. Att ta avstånd från andra kvinnor är i egentlig mening ett sätt att ta avstånd från femininiteter. Nyanseringen upptäcktes främst då variationer mellan kvinnorna upptäcktes i förhållande till dess ålder. Upptäckten ledde till en mer genomgående granskning av materialet där annan empiri kunde kodas och tolkas som strategier för att distansera sig från femininiteter. De andra strategier som påvisats i materialet är att efterleva de hegemoniska maskulina idealen och att förminska sin egen femininitet i processen. Därmed kan teorin omarbetas och i sin terminologi sedermera inkludera samtliga strategier kvinnorna utövar för att legitimera sin supporterstatus. Kvinnan legitimerar sin supporterstatus genom att distansera sig från femininiteter.

6. Diskussion

Avvikarkarriären och de kvinnliga upplevelserna har inte förändrats, utan den större materialinsamlingen har belyst ny kunskap vilket resulterade i en förändring i den teoretiska modellen. Utöver en förändrad modell har kunskap om variationer lett till en större förståelse. Analysen av denna empiriska insamling har lett till en omarbetning av teorin. Den nya teoretiska modellen följer numera;

- (1) Tillträde till fältet genom en manlig närvaro
- (2) Urskiljning av accepterade beteenden och förväntningar
- (3) Distansering från femininiteter för att legitimera sin supporter status

Den manliga närvaron tolkas vara gynnsam för kvinnan på grund av att fotbollssupporterkulturen är ett manligt reservat (Elias & Dunning, 1986). En viss territorialitet tolkas råda där män bevarar fältet maskulint genom att utesluta kvinnor, om de inte 'söker medlemskap' med en man som kan gå i god för dem. De beteenden som kvinnorna urskiljt är i hög grad hegemoniskt idealiserade maskulina beteenden i den västerländska kontexten studien bedrivs i. Liksom flertalet andra studier från andra kontexter (t.ex. Kossakowski et.al., 2020) skildras ageranden där självsäkerhet, dedikation och lojalitet värdesätts högt. Därutöver nyanseras steget där teorier om femininiteter (Schippers, 2007; Paechter, 2006) nyttjas för att förstå hur beteenden undviks eller förkastas på grund av dess förknippning till kvinnor och femininitet. Exempelvis moderskap, som förknippas med omvårdnaden av barn i denna kontext, som uppfattas vara en motstridighet till de beteenden som accepteras inom fotbollssupporterkulturen. Feminint förknippade beteenden uppfattas inte ha en plats i kulturen, vilket resulterar i det avslutande steget i avvikarkarriären. Kvinnorna tar avstånd till femininitet i ett avslutande agerande för att bevisa att de är 'äktasupportrar'. De gör detta genom att agera maskulint, vilket leder till att de antar en paria femininitet där de strävar efter att nå en titel som hedersmedlem, 'honorary boy' (Paechter, 2006). De tar även avstånd till andra kvinnor på läktaren som inte agerar med en paria femininitet. Därmed existerar ett parallellt utbyte mellan den teoretiska modellen och genusteorier där avvikarkarriären bekräftas av genusteori samtidigt som nya fynd i det empiriska materialet, som används i framställning av modellen, nyanserar genusteorin.

Insamlingen har även indikerat på nya aspekter av kvinnors supporterskap som ännu inte inkluderats i omarbetningen. Viss empiri indikerade att manlig närvaro genom hela kvinnans supporterkarriär kan underlätta för kvinnor. Därmed finns incitament till att förändra frasering även på det första steget i modellen, eller eventuellt addera ytterligare ett steg. Dock kan det komma att göras först efter vidare studier då ytterligare empiri som stärker hypotesen samlas in. Således finns arbete kvar att göra i fortsättningsstudier. Trots det är förhoppningen att denna teoretiska modell nyttjas vid studier om kvinnor i manliga reservat. Min hypotes är att avvikarkarriären återfinns i flertalet sociala situationer där kontexten är att kvinnor söker tillträde i ett manligt dominerat utrymme. Förhoppningen är att teorin ska prövas mot fler fält än fotbollssupporterkulturen, möjligen till och med utanför sportvärlden, i syftet att upptäcka fler aspekter och variationer utöver de som nu kartlagts. De variationer som i denna insamling upptäcktes påverka supporterresan för kvinnor var ålder och föräldraskap. Dessa variationer är viktiga att poängtera, inte minst eftersom det nyanserar teorin, men främst för att det indikerar att det säkerligen finns flera. Följdaktligen mynnar detta avsnitt ut i en plädering kring framtida studier på ämnet som tros vara gynnsamma för fältet.

För det första bör fler identiteter som frångår den traditionella könsordningen, män och kvinnor, inkluderas i framtida studier, då detta resulterar i inkluderande forskning. En begränsning i denna studie är dess försummelse av faktorer som spelar väsentlig roll i människans identitet. Att inkludera aspekter frånsett kön, såsom sexualitet eller etnicitet anses också eftersträvansvärt i en framtida studie på ämnet. För det andra kan liknande studier inom andra idrotter leda till komparativa forskningsmöjligheter där kvinnor inom supporterskap kan studeras på större skala. Även att frångå sportsociologin och undersöka hur kvinnors karriärer ser ut i andra manligt dominerande fält kan vara gynnsamt. Till sist har denna studie skapat nya infallsvinklar för kommande forskning. Delvis att studera flertalet fotbollsklubbar och andra fotbollstyper, såsom landslagsfotboll, dels att studera kvinnor genom andra metoder för att möjligen finna ytterligare variationer. Genom att bedriva en, exempelvis, surveyundersökning kring kvinnors upplevelser av fotbollsvärlden kan den egentliga omfattningen av kvinnors gemensamma upplevelser kartläggas. Det är först genom fler studier som kunskap kan vinnas om kvinnan i det manliga reservatet och därmed fylla ytterligare kunskapsluckor.

7. Slutsats

Den sammantagna bilden av kvinnor inom fotbollssupporterkulturen är att de delar ett flertal upplevelser i form av erfarenheter och attityder. Kvinnorna har blivit mötta av förvåning, kritik och nedsättande kommentarer och de delar uppfattningen att kvinnor skapar en positiv miljö i dess deltagande. Såldes besvaras den första frågeställningen om vilka upplevelser kvinnor i fotbollssupporterkulturen delar. Därutöver har kvinnorna genomgått liknande supporterresor vilket identifierats överensstämma med modellen för kvinnors avvikarkarriär. Uppsatsens andra frågeställning besvarades genom nyttjande av tidigare utformad teori och en omarbetning av teorin om kvinnors avvikarkarriär. Omarbetningen resulterade i en förändrad teoretisk modell som numera inkluderar en större mängd ageranden. Studiens syfte, att undersöka hur kvinnor upplever, samt agerar i, fotbollssupporterkulturen, anses därigenom uppfyllas genom besvarandet av de två frågeställningarna. Därutöver har uppsatsen skapat nya fynd och dragit slutsatser som fyller kunskapsluckor i fältet. Slutsatsen är att kvinnor distanserar sig från femininiteter genom en maskulin genusutövning, vilket ger dem legitimitet i supporterkulturen. Fortsättningsvis delar kvinnorna upplevelser av en icke-acceptans kring deras supporterskap vilket har sin grund i genusföreställningar om könen. Slutsatsen är att kvinnans position i fotbollssupporterkulturen kan förstås som en avvikande position från mannens. Kvinnan kan genomgå en avvikarkarriär som innefattar att distansera sig från femininiteter och anta maskulinitet för att få en plats på läktaren. Däremot kommer platsen inte att bli likvärdig den plats som männen ges eftersom kvinnan saknar den könstillhörighet som korresponderar med maskulinitetsutövning. Kvinnan är icke-feminin, men hon blir inte en man.

Referenser

- Alsarve, D., Jakobsson, J. & Helgesson, J. (2017). "Idrottsundervisning och maskulinitetens hegemoni: Genus och inflytande i gymnasieskolans ämne "Idrott och hälsa". *Scandinavian Sport Studies Forum*, (vol 8), ss. 197-219.
- Becker, H. S. (2006). *Utanför. Avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv.
- Ben-Porat, A. (2009). "Not just for men: Israeli women who fancy football". *Soccer & Society*, (vol 10:6), ss. 883-896. DOI: 10.1080/14660970903240030
- Berggren, E. (2021). "Kvinnan i det manliga reservatet: Avvikarkarriären för kvinnor i fotbollssupporterkulturen" [*O.B.S. Opublicerad uppsats skriven inom kandidatprogrammet i Kriminologi vid Lunds Universitet*]
- Cere, R. (2002). "Witches of Our Age': Women Ultras, Italian Football and the Media". *Sport in Society*, 5:(3), 166-188. DOI: 10.1080/911094210
- Cleland, J., Pope, S. & Williams, J. (2020). "I do worry that football will become 'over-feminized': ambiguities in fan reactions on the gender order in men's professional football in the United Kingdom". *Sociology of Sport Journal*, 37:(4), ss. 366-375. DOI: 10.1123/ssj.2019-0060
- Connell, R. (1987). *Gender and Power*. Wiley.
- Connell, R. & Messerschmidt, J.W. (2005). "Hegemonic masculinity - Rethinking the concept". *Gender and Society*, (vol 19:6), ss. 829-859. DOI: 10.1177/0891243205278639
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. Gleerups: Malmö.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken*. Studentlitteratur: Lund.
- Elias, N., & Dunning, E. (1986). *Quest for excitement. Sport and leisure in the civilising process*. Oxford: Basil Blackwell Ltd.

Fabian, T. (2020). I: Magrath, R. et.al. (red.). *The Palgrave Handbook of Masculinity and Sport*, DOI: 10.1007/978-3-030-19799-5_28

Fangen, K. (2017). *Deltagande observation*. Liber: Stockholm.

Goffman, E. (1976). *Gender Advertisements*. New York: Harper torchbooks.

Hall, A. M. (1988). "The Discourse of Gender and Sport: From Femininity to Feminism". *Sociology of Sport Journal*, 5, ss. 330-340.

Kossakowski, R., Jakubowska, H. & Antonowicz, D. (2020). I: Magrath, R. et.al. (red.). *The Palgrave Handbook of Masculinity and Sport*, DOI: 10.1007/978-3-030-19799-5_28

Nationalencyklopedin (2023). *Hegemoni*.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/hegemoni> [hämtad: 2023-04-26]

Ncube, L. & Chawana, F. (2018). "What Is in a Song? Constructions of Hegemonic masculinity by Zimbabwean Football Fans". *Muziki*, (15:1), ss. 68-88, DOI: 10.1080/18125980.2018.1503560

Messerschmidt, J.W. (2004). *Flesh and Blood*. NBN International. ISBN: 9780742541641

Paechter, C. (2006). "Masculine femininities/feminine masculinities: power, identities and gender". *Gender and Education*, (vol 18:3), ss. 253-263, DOI: 10.1080/09540250600667785

Pfister, G. (2015). Assessing the sociology of sport: On women and football. *Sociology of Sport*, 50:(4-5), ss. 563–569. DOI: 10.1177/1012690214566646

Pfister, G. & Pope, S. (2018). (red.) *Female Football Players and Fans: Intruding into a man's world*. UK: Macmillan Publishers Ltd.

Cleland, J., Pope, S. & Williams, J. (2020). "I do worry that football will become over-feminized' : ambiguities in fan reactions on the gender order in men's professional football in the United Kingdom."'. *Sociology of sport journal*, (vol 37), ss. 366-375.

Radmann, A. & Hedenborg, S. (2018) I: Pfister, G. & Pope, S. (red.). *Female Football Players and Fans: Intruding into a man's world*. UK: Macmillan Publishers Ltd. ss. 241-258. DOI: 10.1057/978-1-137-59025-1

Schippers, M. (2007). "Recovering the feminine other: masculinity, femininity, and gender hegemony". *Theory and Society*, (vol 36), ss. 85–102. DOI 10.1007/s11186-007-9022-4

Tavory, I. & Timmerman, S. (2014). *Abductive Analysis - Theorizing Qualitative Research*. Chicago: The University of Chicago Press.

West, C. & Zimmerman, D. (1987). "Doing Gender". *Gender and Society*, (vol 1), ss. 125-151.

West, C. & Zimmerman, D. (2009). "Accounting for Doing Gender". *Gender and Society*, (vol 23), ss. 112-122. DOI: 10.1177/0891243208326529

Åkerström, M. (2008). *Medier, brott och den aktiva publiken : en antologi om brottsrapportering och kreativ medieanvändning*. Bokbox Förlag:Stockholm. ISBN 978-91-86980-43-6.

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide till respondenter i intervjustudien (sida 1-3)

